

VIEREMÄN KUNTA

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS

2021 – 2025

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

- 2 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 4 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 5 Suunnitelman laatijat
- 6 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Terveydenhuoltolaki edellyttää, että kerran valtuustokaudessa kunnanvaltuustolle valmistellaan laaja hyvinvointikertomus, joka toimii kunnan tärkeän tehtävän, kuntalaisen hyvinvoinnin edistämisen, perustana.

Hyvinvointikertomus tuo esiin kuntalaisen hyvinvointitarpeet, arvioi toteutunutta toimintaa sekä kunnan voimavarojen ja tarpeiden välistä suhdetta. Kertomus toimii valmistelijoiden työvälineenä hyvinvointitiedon kokoamisessa, raportoinnissa, seurannassa ja resursoinnin suunnittelussa. Luottamushenkilöille kertomus on työväline päätöksentekoon ja vaikuttavuuden arviointiin.

Hyvinvointikertomus sisältää painopistealueet ja kehittämisen kohteet, joiden avulla valtuusto voi seurata kuntalaisen hyvinvoinnin tilaa ja vaikuttaa toimenpiteisiin. Hyvinvointikertomus esitetään sähköisessä muodossa, sähköisenä hyvinvointikertomuksena (www.hyvinvointikertomus.fi).

Hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan kunnan rakenteita, eri-ikäisten kuntalaisten terveyttä ja toimintakykyä, turvallisuutta, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta, asumista ja ympäristöä, toimeentuloa, kuntalaisten palveluita sekä lasten, nuorten ja ikäihmisten hyvinvointia.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Seuraavissa luvuissa on esitelty väestön hyvinvointitietoja laajassa hyvinvointikertomuksessa esitetyn jaottelun mukaisesti. Tiedot ovat pääosin vuosilta 2020 - 2021, kaikista mittareista on käytetty tuoreimpia saatavilla olevia lukuja.

Vertailukunniksi hyvinvointikertomukseen on valittu Ylä-Savon Soten jäsenkunnat sekä Sote kokonaisuutena. Näiden lisäksi vertailukunniksi on valittu muista maakunnista samankokoisia kuntia. Näin saadaan vertailuarvoja myös muualta maasta ja kuntien arvot ovat suhteellisen vertailukelpoisia Vieremän kanssa. Näitä ovat Etelä-Savossa sijaitseva Rantasalmi, Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva Kuortane sekä Sysmä Päijät-Hämeestä.

TALOUS JA ELINVOIMA

Vieremän kunnan asukasluku 31.12.2021 oli 3490, kun vuotta aiemmin se oli 3520. Kuntien välinen nettomuutto jäi Vieremän osalta vuonna 2021 positiiviseksi (+13 asukasta), mutta kuolleisuus on selvästi syntyvyyttä suurempaa (luonnollinen väestönlisäys -45 asukasta). Syntyvien lasten lukumäärä vaihtelee vuosittain, mutta on keskimäärin ollut noin 20 lapsen tietämällä vuosittain. Väestökehitys on ollut viimeiset vuodet laskevaa niin Vieremällä kuin koko Ylä-Savossa. Pohjois-Savon osalta tarkasteltuna ainoastaan Kuopion seudulla kokonaisväestönmuutos on positiivinen.

Väestön vähentymisen myötä ikäihmisten osuus väestöstä on koko Pohjois-Savon alueella suurempaa kuin muualla maassa. Vieremällä vuonna 2020 yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli 26,8 %, kun valtakunnallisesti osuus on noin 22,3 %. Ylä-Savossa osuus on kuitenkin keskimäärin vielä isompi (28,9 %). Demografinen huoltosuhde, eli alle 15-vuotiaiden ja 65-vuotta täyttäneiden määrä 100 työkäistä kohden, oli vuonna 2020 Vieremällä 72,2 %. Tämä oli noussut hieman edellisvuodesta (70,9), mutta on edelleen selvästi Ylä-Savon matalin.

Kuva. Huoltosuhde, demografinen

Työttömyys on Vieremällä Ylä-Savon ja samalla koko Pohjois-Savon alhaisinta. Työttömien osuus työvoimasta (%) oli vuonna 2021 8,6, mikä laski edellisvuodesta (12,2). Alimmillaan työttömyysprosentti oli helmikuussa 2019 ennen koronapandemiaa, ollen 7,6. Koronapandemian alettua työttömyysprosentti kävi korkeimmillaan 17,9:ssä. Tätä selittää koronapandemian alussa ollut suuri lomautettujen määrän kasvu. Työllisten osuus väestöstä (%) on pyörinyt viimeiset vuoden noin 40 tietämällä.

Kuva. Työttömät, % työvoimasta

Toimeentulotuen määrien saajissa ei ole ollut viime vuosina merkittävää muutosta. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64 -vuotiaat (% vastaavan ikäisestä väestöstä) on ollut vuodet 2018-2020 noin 1 prosentin lukemissa.

Vieremän kunnan osalta taloudellinen tilanne on ollut viimeiset vuodet hyvä ja kunta on tehnyt ylimääräisiä tilinpäätöksiä. Kunnan talous on vahvistunut kaikilla tunnusluvulla ja mittareilla mitattuna. Kunnan ei ole tarvinnut nostaa uutta lainaa ja näin ollen lainakanta per asukas on vähentynyt.

Kuva. Lainakanta euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus on tämän myötä laskenut ja oli vuonna 2020 selvästi naapurikuntia pienempi 30,0 % (Ylä-Savossa keskimäärin 43 %). Myös vuosikate on kattanut poistot selvästi viimeisinä vuosina ja vuosikatteen osuus (% poistoista) oli vuonna 2020 435 %.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia oli Vieremällä vuonna 2020 35,9 % kaikista lapsiasuntokunnista, koko maassa tämä luku on 25,7 %. Vuokra-asuntoja on tarjolla Kiinteistö Oy Vieremän Hakataloilla 227 kappaletta ja Vieremän kunnalla 24 kappaletta. Pienehköjä vuokra-asuntoja on myös Vieremän vanhustentalo ry:llä ja yksityisillä vuokranantajilla. Kiinteistö Oy Hakatalojen ja Vieremän vanhustaloyhdistyksen vuokra-asunnoissa asuu alle 25-vuotiaita vuokralaisia yhteensä 81 henkilöä (tilanne maaliskuuta 2021).

Kuva. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista.

Päivähoito

Päivähoidossa on varhaiskasvatukseen osallistuneiden 1-5 -vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2020 ollut 77,1 %, joka on selvästi suurempi kuin Ylä-Savon SOTE kunnissa keskimäärin (55 %).

Toiminta-ajatuksena on, että jokaisen huoltajan työssäkäynti mahdollistetaan eli pyritään aina järjestämään varhaiskasvatuspaikan lapselle hyvissä ajoin, ettei se viivästyä huoltajan töihin paluuta.

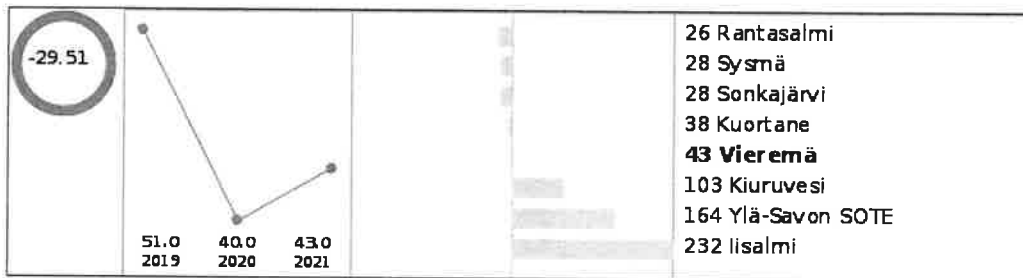

Kuva. Varhaiskasvatukseen osallistuneet 1 - 5 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut 31.12.2021.

Kaikilla lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen (ma-pe klo 7 - 17), mutta vuorohoitoon vain huoltajien työaikojen perusteella. Vuorohoito on varhaiskasvatuspalvelua, joka sijoittuu normaalien aukioloaikojen ulkopuolelle ja viikonloppuihin. Lapsiperheitä kaikista perheistä on vuonna 2020 ollut 33,1 %. Lapsiperheiden määrä on pysynyt lähes ennallaan.

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuneiden 1 - 2 -vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2020 on ollut 64,3 %, joka on selvästi suurempi kuin Ylä-Savon SOTE kunnissa keskimäärin (36 %). Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuneiden 3 - 5 -vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt lähes ennallaan (67 %). Alle 3-vuotiaiden suhteellinen osuus on suuri ja tämä vaikuttaa varhaiskasvatuksen henkilöstömäärän mitoittamiseen. Alle 3-vuotiaiden kohdalla suhdeluku on 4 lasta:1 työntekijä, kun se yli 3-vuotiaiden kohdalla on 7 lasta:1 työntekijä.

Kotihoidon tukea saaneita perheitä vuoden aikana on vuonna 2021 ollut 43 perhettä. Määrä on hieman laskenut; vuonna 2018 perheitä oli 58. Määrän lasku on suoraan verrannollinen alle 3-vuotiaiden lasten määrän kasvuun varhaiskasvatuksessa.

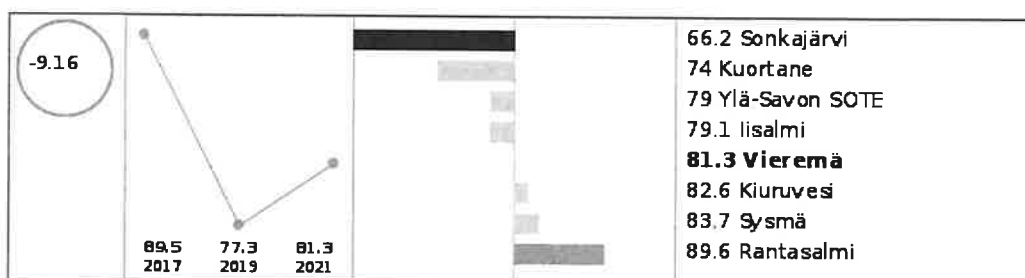

Kuva. Kotihoidon tukea saaneita perheitä vuoden aikana.

Varhaiskasvatuksen käyttökustannukset yhteensä vuonna 2020 olivat 1 558 000 euroa. Summa on hieman laskenut aikaisemmista vuosista, kun se vuonna 2019 oli 1 775 000 euroa. Kuitenkin myös varhaiskasvatuksen käyttötuotot ovat laskeneet. Käyttötuotot olivat vuonna 2020 145 000 euroa, kun ne vielä vuonna 2019 olivat 186 000 euroa. Käyttötuottojen alenemiseen vaikuttaa valtakunnalliset varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuloajat, joita on muutettu perheystävällisemmiksi. Korkeimman maksun tuloajat ovat nousseet niin, että valtakunnallisesti on ennustettu niiden pienentävän kuntien varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuloja jopa 30 %.

Koulu

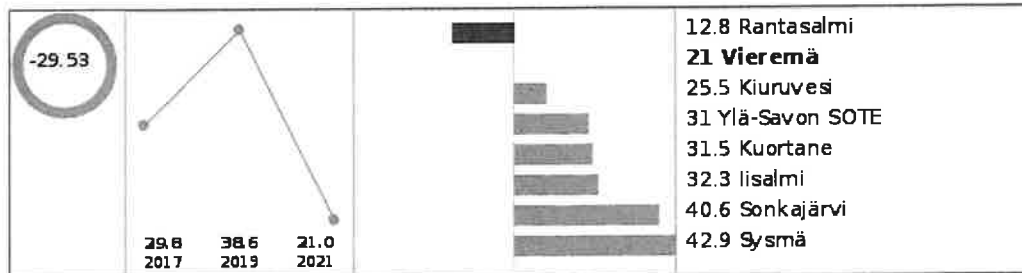
Alakouluikäisillä oppilailla on Vieremällä asiat pääsääntöisesti hyvin. Heistä noin puolet vastanneista on erittäin tyytyväisiä elämäänsä, noin 80 % pitää koulunkäynnistä ja noin 65 % vastanneista on hyvä keskusteluyhteys vanhempiensa kanssa (2019 alle 40 %).

Kuva. Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-).

Koulukiusaaminen on vähentynyt kahdessa vuodessa 11 %:sta 7 %:iin.

Alakoululaiset myös liikkuvat enemmän päivittäin ja syövät useammin aamupalaa kuin vuonna 2019.

Kuva. Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-).

Haastavia asioita tässä ikäluokassa olivat kokemukset siitä, että oma terveydentila ja mieliala eivät ole parhaat mahdolliset, ei tule nukuttua riittävästi ja, että koulussa ei ole sellaista aikuista, jonka kanssa voisi keskustella mieltä painavista asioista.

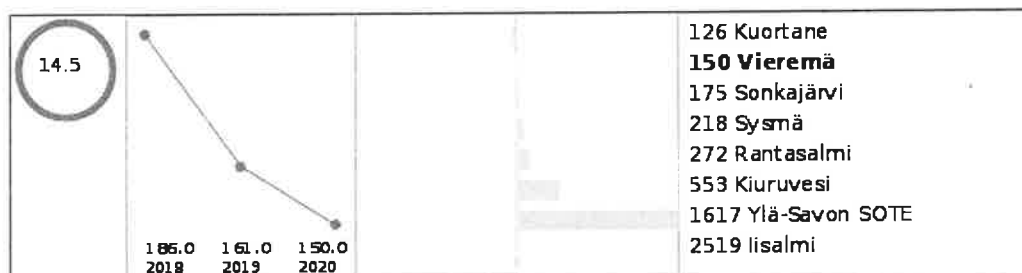
Kuva. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä.

Perheet

Vieremällä on perheitä vuonna 2020 tilastojen mukaan kaikkiaan 985, joista lapsiperheitä 432 eli 48 %. Kaikista lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä oli 109 eli 23 %.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

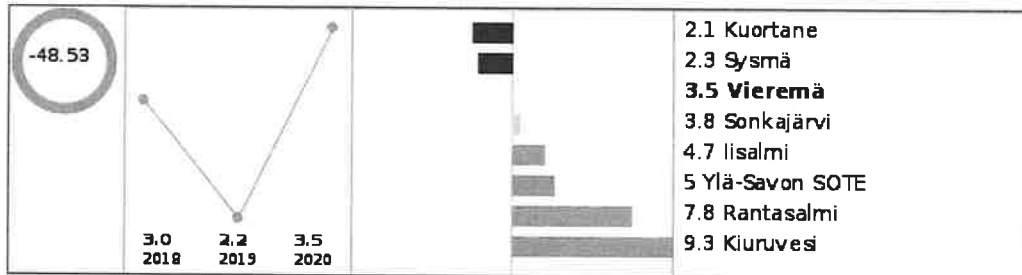
Toimeentulotukea vuonna 2019 saaneita lapsiperheitä oli 6,7 % kaikista lapsiperheistä. Luku on alle Suomen keskiarvon (10,5 %).

Kuva. Perustoimeentulotuki vuoden aikana, 1000 euroa (reaalihinnoin).

Varhaiskasvatus osaltaan toimii lapsiperheitten tukena ja tekee yhteistyötä lapsiperheitten sosiaalipalvelun ja lastenneuvolan kanssa.

Neuvolatiimi on yhteistyöryhmä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja varhaiskasvatuksen välillä, jossa kartoitetaan lapsiperheitten tilannetta koko kunnassa ja heidän tarvitsemiaan palveluita; lastenneuvola, neuvolapsykologi, varhaiskasvatus, sosiaalityö ja perhetyö.

Kuva. Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL).

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Vieremän yläkouluikäisten tyytyväisyys elämään ja koulunkäyntiin on kasvanut kahden viimeisen vuoden aikana. Yläkoululaisista vastaajista 25 % oli erittäin ja 65 % vähintään melko tyytyväisiä elämäänsä. Nuoret kokevat, että he pystyvät osallistumaan paremmin koulun toimintaan ja heillä on ystävyysuhteita, mutta osa nuorista kokee kuitenkin yksinäisyyden tunnetta.

Kuva. Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Koulu

Vastaajista 61 % pitää koulunkäynnistä, mutta 16 % kokee koulu-uupumusta. Yläkoululaisista 36 % kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

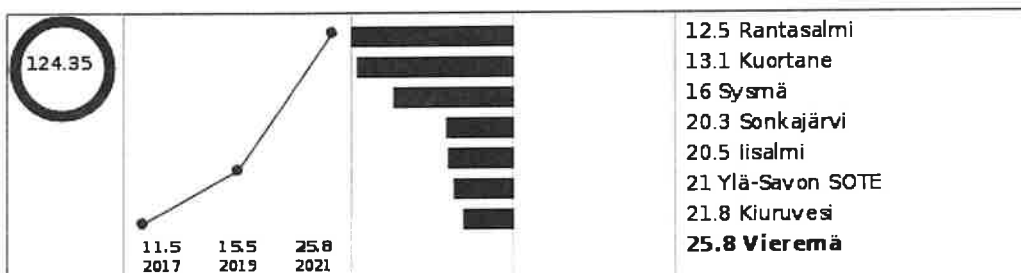

Kuva. Koulu-uupumus, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

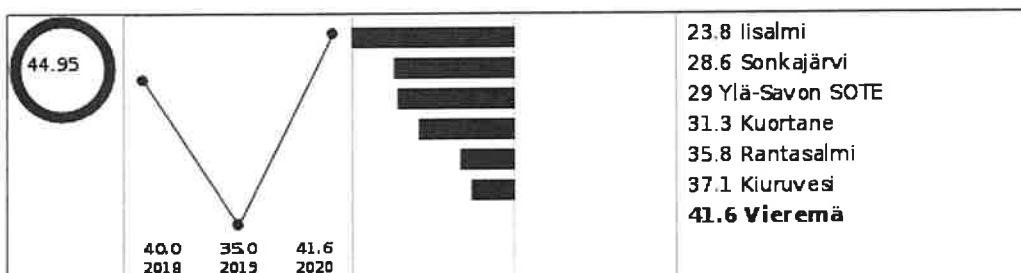
Kuva. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta viimeisen kahden viikon aikana koki noin 26 % vastanneista, erityisesti tytöt. Määrä on kasvanut kiihtyvällä vauhdilla ollen vuonna 2013 9 %, vuonna 2017 11,5 % ja vuonna 2019 15,5 %. Toisaalta vähintään kaksi viikkoa kestävät masennusoireet ovat vähentyneet noin kahdella prosentilla vuodesta 2019.

Kuva. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

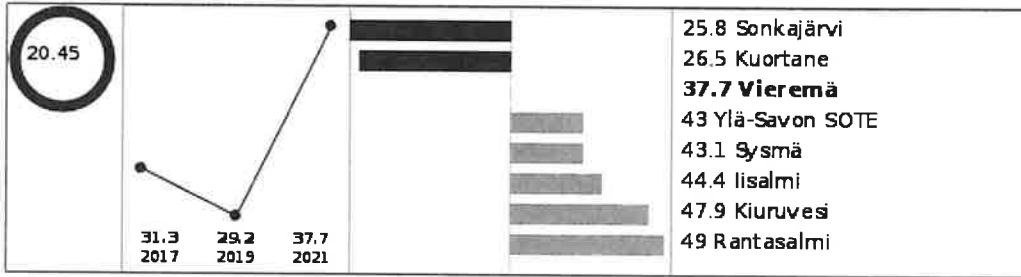
Riittävän levon ja terveellisen ateriarhythmin vaikutus näkyy myös nuorten painonhallinnassa. Vastajista puolet ei syö aamupalaa joka arkipäivä ja noin 37 % ei syö koululounasta jokaisena koulupäivänä. Ylipainoisten nuorten määrä kasvoi 18,8:sta 30,3 prosenttiin kahdessa vuodessa.

Kuva. Ylipainon yleisyys (%) 13 - 16 -vuotiailla.

Kuva. Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

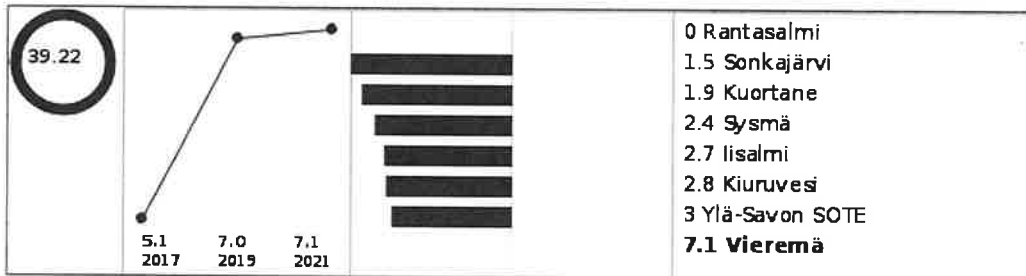

Kuva. Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

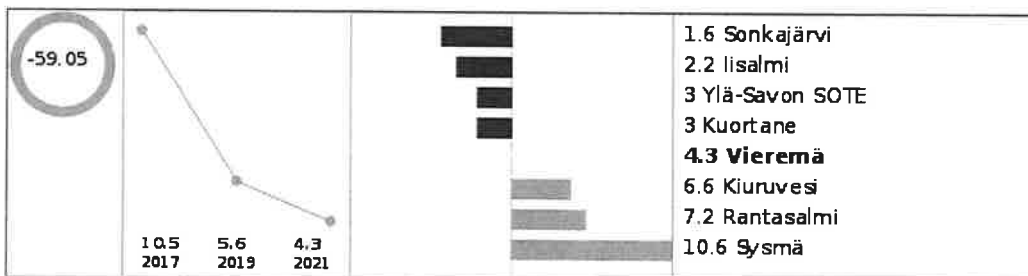
Lääkärin toteamien pitkäaikaissairauksien tai terveysongelmien määrä on laskenut vuoden 2019 35 %:sta 24 %:iin.

Päivittäin tupakoivien määrä on selvässä laskussa (2019 15,3 % ja 2021 7,2 %), mutta nuuskaa päivittäin käyttävien määrä on pysynyt ennallaan, noin seitsemässä prosentissa vastaajista.

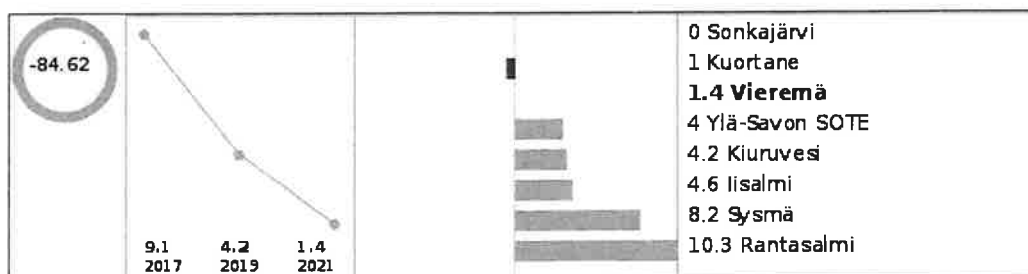

Kuva. Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Nuorista täysin raittiita on 60 %, missä on havaittavissa ilahduttavaa kasvua (2019 48 %). Kannabista on kokeillut 7,2 % vastanneista (2019 4,2 % ja 2017 yli 10 %). Yli 34 %:n mielestä omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita.

Kuva. Käyttää alkoholia viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Kuva. Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Noin 40 prosentilla 5. ja 8. luokan oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista. Erityisesti keskivartalon lihaskunto on heikentynyt edellisvuoteen verrattuna. Kestävyyuskunto on edelleen heikentynyt 8-luokkalaisilla ja erityisesti poikien tilanne on valtakunnallisesti huolestuttava: esimerkiksi 8-luokkalaisista pojista neljäsosa ei onnistu alaselän ojennuksessa täysistunnassa. Vieremällä ikäluokan poikien tulokset ovat alaselänojennuksessa n. 13 % valtakunnallista keskiarvoa parempia.

Kuva. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky.

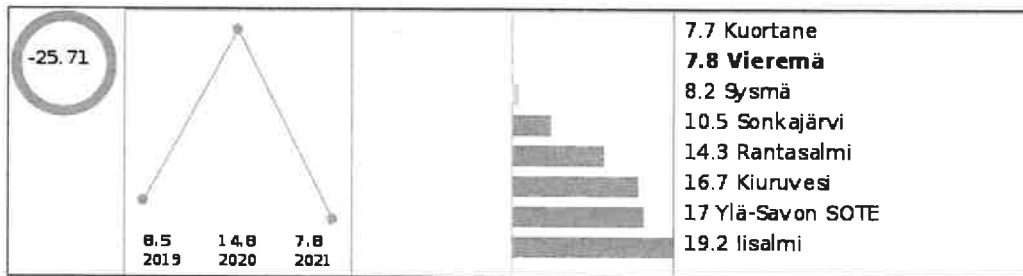

Kuva. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

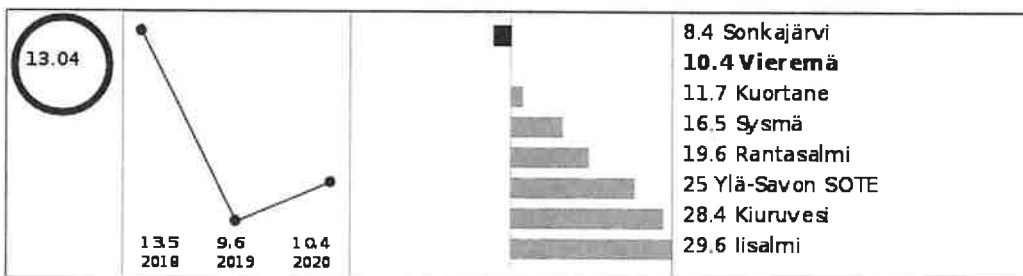
Koulutus- ja opiskelupaikan löytyminen vieremäläisille nuorille on hyvällä tasolla. Koulutuksen ulkopuolelle jäi 17 - 24 -vuotiaiden ikäryhmästä vuonna 2020 7,4 %. Kasvua edellisestä vuodesta oli 0,6 %.

Koko vuoden 2021 keskiarvoja työttömistä työnhakijoista tarkasteltaessa, oli nuoria alle 20-vuotiaita työttömiä työnhakijoita kuukausittain kaksi (2) eli 1,4 % ja puolestaan alle 25-vuotiaita nuoria 12 eli 8,4 %. Vieremän työttömyysprosentti oli vuonna 2021 keskimäärin 8,58.

Kuva. Nuorisotyöttömät, % 18 - 24 -vuotiaasta työvoimasta.

Vuonna 2020 Vieremällä, ikäryhmästä 18 - 24 -vuotta, toimeentulotukea sai 10,4 %, koko maan keskiarvon ollessa vastaavasta ikäryhmästä 18,0 %.

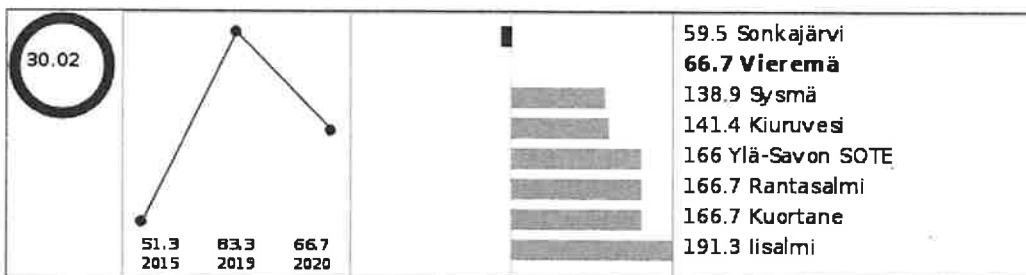

Kuva. Perustoimeentulotukea vuoden aikana saaneet 18 - 24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Nuorisorikollisuuden osalta ikäryhmissä on tapahtunut sekä nousua että laskua. Alioikeuksissa tuomittujen 15- vuotta täyttäneiden ja rikoksista syyllisiksi epäiltyjen 15 - 17 -vuotiaiden määrä on kasvanut, kun taas 18-20 -vuotiaiden rikoksista syyllisiksi epäiltyjen vastaava osuus ikäryhmästä on pienentynyt.

Kuva. Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17 -vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä.

Kuva. Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20 -vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä.

TYÖIKÄISET

Sairauspäivärahaa saavien osuus työikäisistä on kasvanut Vieremällä viimeisten vuosien aikana noin 12 prosenttia. Indikaattori ilmaisee sairausvakuutuslain mukaista päiväraha korvausta (sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, YEL-päivärahaa, tartuntatautipäivärahaa tai luovutuspäivärahaa) vuoden aikana vähintään yhdeltä päivältä saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuuden tuhatta vastaavan ikäistä kohti. Vuonna 2020 alkaneen koronapandemian vuoksi tartuntatautipäivärahan saajien määrä moninkertaistui vuosina 2020 ja 2021 koko Suomessa. Tämä kasvatti saajamääriä huomattavasti. Tartuntatautipäivärahaa maksetaan, jos kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri on määrännyt henkilön olemaan poissa työstä, karanteeniin tai eristykseen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Vieremän osuus on Ylä-Savon suurimpia.

Kuva. Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64 -vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden (25 - 64 -vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä) määrässä ei sen sijaan ole viime vuosina ollut merkittäviä muutoksia. Heidän lukumääränsä on ollut vuosina 2018 - 2020 noin 23 - 24 prosentin tietämissä. Tämä on keskimääräistä alhaisempi Ylä-Savossa.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25 - 64 -vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuoden 2020 lopussa 10,7 prosenttia. Tässä on huomattavissa pientä kasvua vuodesta 2018. Ylä-Savon Soten alueella keskiarvo on noin 11 prosenttia.

Kuva. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat viimeisinä vuosina laskeneet selvästi sekä 15 - 49 -vuotiailla että 50-64 vuotiailla. 15 - 49 -vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä lääkärikäynnit ovat vähentyneet 15 prosenttia vuodesta 2018 vuoteen 2020 ja 50-64 -vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä lääkärikäynnit ovat vähentyneet 18 prosenttia. Molemmissa ikäluokissa lukumäärät ovat silti Ylä-Savon suurimpia.

IKÄIHMISET

75 vuotta täyttäneitä oli vuosina 2019 ja 2020 Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän alueella 12 % väestöstä. Eniten yli 75 vuotta täyttäneitä oli vuonna 2020 Sonkajärvellä (14,6 %) ja vähiten Iisalmessa (11,3 %). Vieremällä osuus oli 11,9 %. Vuoden 2021 lukuja ei ole vielä tiedossa, mutta määrä on ollut samansuuntainen useamman vuoden ajan. Alueellamme on muuta Suomea enemmän yli 75 vuotta täyttäneitä.

Kotona asuvia 75 vuotta täyttäneitä oli vuosina 2019 ja 2020 kuntayhtymän alueella 90 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Eniten kotona asuvia yli 75-vuotiaista oli vuonna 2020 Kiuruvedellä ja Sonkajärvellä (91,3 %) ja vähiten Vieremällä (88,6 %). Määrä on pysynyt samansuuntaisena viime vuosina niin kuntayhtymän alueella kuin muuallakin Suomessa.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvien hoitajaksojen määrä 65 vuotta täyttäneillä on laskenut useamman vuoden ajan.

Täyttä kansaneläkettä saavien osuus osoittaa pienituloisuutta eläkeikäisessä (yli 65-vuotiaat) väestössä. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansieläkkeitä. Vieremän kunnassa eläkeikäisistä noin 2 % saa täyttä kansaneläkettä, määrässä ei ole tapahtunut muutoksia viimeisten vuosien aikana. Luku on Ylä-Savon keskiarvon tuntumassa.

Kuva. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Kuntalaisten elämänlaatua ja osallistumista voidaan mitata mm. sairastavuusindeksillä sekä vaalien äänestysaktiivisuudella.

Kelan sairastavuusindeksi ilmaisee, miten tervettä tai sairasta väestö on Suomen kunnissa suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku on laskettu ikävakioituna. Vieremän kunnan osalta tämä on (vuonna 2017) 121,6. Tämä on Ylä-Savon pienimpiä, mutta suhteessa koko maan keskiarvoon korkea.

Kuva. Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017).

Kuntavaalit on pidetty vuosina 2012, 2017 ja 2021. Vuosina 2012 ja 2017 äänestysprosentti Vieremällä oli noin 59 prosentin tietämissä, mutta vuonna 2021 vaaleissa se laski 55,2 prosenttiin.

Ympäristön turvallisuutta voidaan mitata poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten eli henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten osuutta tuhatta asukasta kohti. Kyseessä ovat sellaiset väkivaltarikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Tämä indikaattori oli Vieremällä korkeimmillaan 9,2 (vuonna 2019), mutta on laskenut ja oli 3,1 vuonna 2020. Ylä-Savon kunnissa keskiarvo on 9.

Kuntalaisten lääkärikäynnit ovat vähentyneet Vieremällä viime vuosina. Indikaattori ilmaisee perusterveydenhuollon avohoidon kaikkien lääkärikäyntien osuuden tuhatta asukasta kohti. Tämä luku oli vuonna 2018 Vieremällä 1662, mutta on laskenut vuoteen 2020 ollen 1063. Tämä on vähiten koko Ylä-Savossa.

Kuva. Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta.

Influenssarokotuksia on annettu kaudella viime vuosina noin kolmannekselle alueemme asukkaista ja rokotuskattavuus on ollut viime vuosina noususuuntainen.

Koronarokotuksia annettiin vuoden 2021 aikana yhteensä Ylä-Savon Soten kunnissa noin 68 000 annosta. Rokotuskattavuus oli 31.12.2021 mennessä 1.annosten osalta yli 12- vuotiailla noin 88 %, 2.annosten osalta noin 84 % ja 3.annosten osalta noin 42,5 %. Vieremän osalta yli 12- vuotiaista oli rokotettu 1. annos 87,5 %, 2.annos 84,2 % ja 3.annos 41 %. Alle 12-vuotiaiden rokotukset olivat silloin vasta alkamassa, joten niistä ei ollut saatavilla tietoa.

Rokotuskattavuus on ollut samaa luokkaa niin valtakunnallisesti kuin Pohjois-Savoon verrattuna.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksojen määrä on ollut laskeva Ylä-Savon Soten kunnissa viime vuosina, vuonna 2020 lukumäärä on ollut 134 / 10 000 asukasta. Vieremän kunnan osalta vastaava luku on 124 / 10 000 asukasta.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUS- TOKAUDELLE 2021 - 2025

2 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Vieremän kuntastrategia 2022 - 2025

Kuntastrategiassa esitetään Vieremän kunnan tavoitteet strategiakaudelle 2022 - 2025. Kunnan toimintaa ohjaavat yhteiset arvot; yhteistyökykyisyys ja avoimuus, yritysystävällisyys, asukaslähtöisyys, itsenäisyys, tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus. Kuntastrategian tavoitteet tarkennetaan vuosittain arvioitaviksi toimenpiteiksi kunnan talousarviossa.

Vieremän kunnan vahvuuksia ovat metalli- ja teknologiateollisuus, vahva maatalous, kattavat peruspalvelut ja työpaikkaomavaraisuus. Haasteena on työvoiman riittävyys kehittyvän elinkeinoelämän tarpeisiin.

Vieremä haluaa profiloitua metalli- ja teknologiateollisuuden ja maatalouden vireänä keskittymänä. Uusia työpaikkoja voidaan luoda vain tukemalla ja kehittämällä elinkeinoelämää, mikä mahdollistaa palveluiden ylläpidon ja kehittämisen. Kunnan houkuttelevuuden kannalta keskeistä on hyvät lähipalvelut, markkinointiyhteistyö yritysten kanssa, hyvät harrastusmahdollisuudet sekä riittävä asunto- ja tonttitarjonta.

Hyvinvointialueiden toimeenpanon myötä kunnan tehtävä painottuu entistä enemmän kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että kuntalaiset kokevat olonsa Vieremällä turvalliseksi ja viihtyisäksi. Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun siirtyessä maakunnalliselle toimijalle, on kunnan panostettava erityisesti ennaltaehkäisevään työhön. Tämä edellyttää muun muassa ihmisen elinkaaren kattavien liikunta- ja kulttuuripalveluiden turvaamista. Varhaiskasvatuksen sekä perus- ja lukio-opetuksen on oltava edelleen laadukasta ja ajanmukaista.

Arvot

Yhteistyökykyisyys ja avoimuus

Vieremä on luotettava kumppani ja haluttu yhteistyötaho. Ylä-Savon seutukunta on Vieremälle merkittävä yhteistyöalue.

Päätöksenteko on perusteltua ja johdonmukaista ja siitä viestitään avoimesti. Kunnan toiminnassa noudatetaan hyvää hallintotapaa sekä edistetään tasapuolisuuden, oikeudenmukaisuuden sekä tasa-arvon toteutumista.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on keskeinen yhteistyökumppani kuntalaisten sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden turvaamisessa.

Asukaslähtöisyys

Kuntalaisia kuullaan ja heidän näkökantansa huomioidaan päätöksenteossa. Kuntalaisia kannustetaan osallistumaan oman elinympäristönsä kehittämiseen ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Osallistuvaa budjetointia hyödynnetään kuntalaisten osallistamisen työkaluna.

Yritystävällisyys

Kunta luo edellytyksiä yritystoiminnan menestymiseen ja kehittymiseen Vieremällä. Vieremä haluaa profiloitua erityisesti metalli- ja teknologiateollisuuden ja maatalouden keskittymänä. Vieremällä on tilaa ja mahdollisuuksia niin pienille kuin suurillekin yrityksille. Palveluyritysten kanssa tehtävää yritysysteistyötä ylläpidetään ja parannetaan yhteisen palvelu- ja markkinointiryhmän kautta. Kunnan biokaasuhankkeen avulla luodaan edellytyksiä maatalouden ympäristöystävällisyyden ja tuottavuuden lisäämiselle. Päätöksenteossa arvioidaan yritysvaikutukset ja huomioidaan yrittäjien tarpeet. Kunnan konserniyhtiöiden toiminnalla ei aiheuteta tarpeetonta kilpailua paikalliselle yritystoiminnalle.

Itsenäisyys

Vieremän kunta tunnistaa vahvuutensa ja hyödyntää niitä kuntakuvan sekä elinkeinoelämän kehittämiseen. Oma identiteettiä ja perinteitä arvostetaan ja niitä vaalitaan positiivisella tavalla.

Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus

Vieremän kunta on toiminnassaan tasapuolinen ja oikeudenmukainen.

Visio

Vieremä on Pohjois-Savon maakunnan metalli- ja teknologiateollisuuden keskus, jossa on erinomaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, asumiseen ja yrittämiseen.

Vieremä on maatalouden ja siihen liittyvän biotalouden innovatiivinen edelläkävijä.

Vieremä on aktiivinen toimija ja vaikuttaja Ylä-Savon seutukunnassa ja Pohjois-Savon maakunnassa.

Tavoitteet

Vieremän kunnan tavoitteet ovat:

Vahva elinkeinoelämä

1. Metalli- ja teknologiateollisuuden yritysten toiminnan laajentuminen on kunnan keskeinen elinkeinoelämän tavoite. Olemassa olevien sekä syntyvien yritysten toimintamahdollisuuksia tuetaan siten, että yrittämisen edellytykset ovat hyvät Vieremällä.

2. Maatalouselinkeinon tunnettavuuteen, ympäristöystävällisyyteen, tuottavuuden parantamiseen, toimintaedellytysten tukemiseen ja alan koulutuksen turvaamiseen Ylä-Savossa panostetaan.

3. Palveluyritykset ovat tärkeä osa kunnan elinkeinorakennetta. Niin julkisten kuin yksityistenkin lähipalveluiden toimivuus ja saatavuus varmistetaan. Palveluyritysten kanssa tehtävää yritysyritystyötä ja markkinointia kehitetään.
4. Juna- ja maantieyhteyksien seudullinen kehittäminen ja oman tieverkon kunnan ja kattavuuden turvaaminen on välttämätöntä kilpailukykyisen toimintaympäristön turvaamiseksi.
5. Työvoiman saatavuuteen ja osaamisen kehittämiseen panostetaan yhdessä yritysten, oppilaitosten ja Ylä-Savon kuntien kanssa.

Elinvoimainen kunta

1. Vieremän taajaman ja kylien yleisilme on siisti ja viihtyisä.
2. Kunnasta löytyy tontteja ja hyväkuntoisia asuntoja eri elämänvaiheissa oleville ihmisille.
3. Yritysten kanssa tehdään rekrytointiyhteistyötä, johon yhdistyy myös kunnan markkinointi.
4. Varhaiskasvatus sekä esi-, perus- ja lukio-opetus pidetään korkeatasoisena ja nykyaikaisena.
5. Vieremä tukee paikallisia tapahtumia ja hyödyntää niitä markkinoinnissaan.
6. Vieremä edistää sähköisten palveluiden ja tiedottamisen käyttöönottoa sekä monipaikkaisen- ja paikkariippumattoman työn edellytyksiä kunnassa.

Hyvinvoiva kuntalainen

1. Päivittäisen elämisen palvelut ovat korkeatasoisia ja kätevästi kaikkien saavutettavissa.
2. Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa.
3. Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista edistetään.
4. Vieremän kunnan ilmasto-ohjelmassa esitetään kunnan ilmastotavoitteet ja niiden mittaaminen selkeästi. Ilmasto-ohjelmalla mahdollistetaan ilmastotavoitteiden ja elinkeinoelämän tarpeiden keskeinen yhteensovittaminen.
5. Kulttuuripalvelut ovat asukaslähtöisiä, monipuolisia ja kaikkien saatavilla.
6. Kuntalaisilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuus kokoontua turallisessa ympäristössä vapaa-aikanaan.
7. Uudet kuntalaiset otetaan ystävällisesti vastaan ja heidän kotoutumisestaan huolehditaan tarpeen mukaan yhdessä yritysten, oppilaitosten, yhdistysten ja seutukunnallisen maahanmuuttopalvelun kanssa.

Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö

1. Vieremän kuntakonsernin tärkein voimavara on ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Henkilöstöjohtamisen toiminta-ajatus on: Tyytyväinen työntekijä on tehokkain.
2. Henkilöstön kehittymistä ja viihtymistä tuetaan asettamalla yhdessä realistisia tavoitteita ja luomalla edellytykset tavoitteisiin pääsemiseksi. Osaaminen varmistetaan henkilöstön täsmäkoulutuksella.
3. Vieremän kunnassa saa tuoda esille omat mielipiteensä ja yhteisiin sovittuihin tavoitteisiin pitää sitoutua tinkimättömästi.
4. Rekrytoinnissa kiinnitetään huomiota ihmissuhde- ja työyhteisötaitoihin muun osaamisen rinnalla. Rekrytointeja tarkastellaan pitkäjänteisinä investointeina tulevaisuuteen. Vieremän kunnassa palkkaus ja työskentelyolosuhteet ovat kilpailukykyisiä.

Tasapainoinen kuntatalous

1. Kunnan investoinnit ovat tarkoituksenmukaisia ja talous pidetään tasapainossa.

3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Vieremän kunta on sitoutunut seuraaviin hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmiin ja -suunnitelmiin:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022 - 2025

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan kohde-ryhmän hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman keskeiset painopisteet ja tavoitteet tulee sisällyttää kuntastrategiaan. Vieremällä lasten - ja nuorten hyvinvointisuunnitelma saa tavoitteiden suuntaviivansa kuntastrategiasta. Kyselyiden ja muiden mittauksien kautta on esille noussut muutamia kehittämiskohteita mm. päihteetön ja terveellinen elämäntapa, ystävä ja harrastus kaikille ja mahdollisuus saada kesätyöpaikka. Näihin tavoitteisiin tulevalle kaudella pyritään löytämään ratkaisuja sekä toimintamalleja.

- Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2022 - 2025

Suunnitelma sisältää tietoa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilasta, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävydestä ja laadusta sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi suunnitelma sisältää tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä ikääntyneelle väestölle tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi. Suunnitelmasta löytyy lisäksi toimenpiteet ja voimavarat, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä.

4 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma ja hyvinvoinnin tavoitteet on laadittu Vieremän tuoreen kuntastrategian 2021 - 2025 pohjalta. Strategian yksi päätavoite on "hyvinvoiva kuntalainen", jonka alla on seitsemän alatavoitetta. Taulukkoon on lisätty vielä yksi alatavoite 1.1.2023 voimaantulevan hyvinvointialueuudistuksen myötä. Näiden kahdeksan tavoitteen toteuttamiseksi on laadittu useita erilaisia toimenpiteitä, joiden toteutumista voidaan seurata arviointimittareiden avulla. Arviointimittareita on sekä laadullisia että määrällisiä. Toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan valtuustolle vuosittain toimitettavassa hyvinvointiraportissa. Jokaisella tavoitteella on lisäksi määritelty vastuutaho/yksikkö kunnan sisältä.

HYVINVOIVA KUNTALAINEN

Tavoite	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Vastuutaho
1. Päivittäisen elämisen palvelut ovat korkeatasoisia ja kätevästi kaikkien saavutettavissa.	Kartoitetaan kunnan päivittäisen elämän palvelut ja tiedotetaan aktiivisesti niistä. Esteettömyys eri palveluihin. Liikenne- ja kulkuyhteydet eri palveluihin.	Asiakasmäärät valituista palveluista. Esteettömyyskävely/arvioinnit.	Elinkeinopalvelut. Palvelun tuottajat (toimialat).
2. Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa.	Rakentaminen, ylläpito ja korjaukset. Asianmukainen hoito, kunnossapito ja tiedottaminen.	Käyttäjämäärien arviointi. Asiakaspalautteet.	Tekninen toimi Vapaa-aikapalvelut Hallinto
3. Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista edistetään.	Retkeilyreitistöt pidetään kunnossa ja niitä kehitetään edelleen. Kuntalaisille suunnatut luontoliikuntatapahtumat, ulkoilmatapahtumat ja leiritoiminta. Luontokohteiden ja aktiviteettien markkinointi sekä tiedottaminen. Opasteet ja kohdetiedot ajantasaiseksi.	Arviot käyttäjämääristä. Osallistujamäärät järjestetyissä tapahtumissa. Asiakaspalautteet.	Tekninen toimi Vapaa-aikapalvelut
4. Vieremän kunnan ilmasto-ohjelmassa esitetään kunnan ilmastotavoitteet ja niiden mitaaminen selkeästi. Ilmasto-ohjelmalla mahdollistetaan ilmastotavoitteiden ja elinkeinoelämän tarpeiden kestävä yhteensovittaminen.	Vieremän kuntaorganisaatio sitoutuu globaaleihin, kansallisiin ja maakunnallisiin ilmastotavoitteisiin sekä haluaa omalla esimerkillään kannustaa ilmastomyönteisiin toimenpiteisiin. Ilmastovaikutukset ja varautuminen ilmastomuutokseen arvioidaan osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Vieremän kunta huomioi ilmastönäkökulman varhaiskasvatustyössä, perusopetuksessa ja markkinoinnissa.	Kaukolämpölaitoksen energiatehokkuus. Kaukolämmön kierrätyspolttoaineen käyttöaste. Kunnan kiinteistöjen sähkön, lämmön ja veden kulutusseuranta. Uusiutuvan energian käyttöaste. SYKE:n päästölaskennat.	Tekninen toimi Sivistystoimi Vapaa-aikapalvelut

<p>5. Kulttuuripalvelut ovat asukaslähtöisiä, monipuolisia ja kaikkien saatavilla.</p>	<p>Järjestetään kulttuuritapahtumia ja monipuolista harrastustoimintaa.</p>	<p>Tapahtumien määrä Osallistujien määrä</p>	<p>Vapaa-aikapalvelut Kansalaisopisto</p>
<p>6. Kuntalaisilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuus kokoon-tua turvallisessa ympäristössä vapaa-aikanaan.</p>	<p>Tapahtumien järjestäminen. Järjestötoiminnan tukeminen. Harrastusryhmien tarjoaminen. Tilojen ylläpito ja markkinointi.</p>	<p>Tapahtumien määrät Osallistujamäärät Harrastusryhmien määrät Myönnetyt avustukset</p>	<p>Vapaa-aikapalvelut Kansalaisopisto</p>
<p>7. Uudet kuntalaiset otetaan ystävällisesti vastaan ja heidän kotoutumisestaan huolehditaan tarpeen mukaan yhdessä yritysten, oppilaitosten, yhdistysten ja seutukunnallisen maahanmuuttopalvelun kanssa.</p>	<p>Viestitään yksilöllisesti kaikille kuntaan muuttaville. Tehdään viestintäyhteistyötä palvelu- ja markkinointiryhmän kanssa. Osallistutaan maahanmuuttopalveluiden toiminnan suunnittelemiseen.</p>	<p>Asukaspalautteet Muuttotilastot</p>	<p>Sivistystoimi Tekninen toimi Vapaa-aikapalvelut Hallinto</p>
<p>8. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on sujuvaa</p>	<p>Osallistutaan hyvinvointialueen toiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen.</p>	<p>Vuorovaikutus hyvinvointialueen kanssa.</p>	<p>Kunnanjohtaja</p>

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

5 Suunnitelman laatijat

Kunnanhallitus nimesi kokouksessaan 16.8.2021 (220) valtuustokaudelle 1.8.2021 - 31.5.2025 hyvinvointityöryhmän, johon kuuluvat kunnanjohtaja, hallintojohtaja, tekninen johtaja, sivistysjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja, liikuntasihteeri sekä vapaa-ajan ohjaaja. Lisäksi kunnanhallitus nimesityöryhmään luottamushenkilöedustajiksi Juha Eskelisen ja Sari Kauralan. Työryhmään kuuluu lisäksi Ylä-Savo Sote ky:n nimeänä edustajana Hannele Vesterlin.

Hyvinvointityöryhmän tehtävänä on vastata terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä kunnassa. Työryhmä vastaa myös vuosittaisesta kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin ja niihin liittyvien toimenpiteiden raportoinnista valtuustolle sekä hyvinvointikertomuksen laatimisesta ja päivittämisestä.

Työryhmä on tutustunut hyvinvointisuunnitelmaa laatiessaan Pohjois-Savon alueelliseen hyvinvointikertomukseen ja Ylä-Savon Sote ky:n hyvinvointikertomukseen.

6 Suunnitelman hyväksyminen

Valtuusto on hyväksynyt hyvinvointikertomuksen 6.6.2022 (§ xx).

Tämän jälkeen hyvinvointikertomus viedään sähköiseen ja julkiseen Kuntaliiton järjestelmään:
www.hyvinvointikertomus.fi